

NOVI GLAS

ČASOPIS HRVATSKOGA AKADEMSKOGA KLUBA

03 · 2019

**MEDIJI:
SMIMO JOŠ
SANJATI?**

SADRŽAJ

UVODNI ČLANAK	03
BUDUĆNOST NOVIN. JE SADA. ALI NE OVDE.	04
KRAJ STAROGA POGLAVLJA ILI POČETAK NOVOGA?	06
INTERVIEW: IVAN MIKULA	08
ORBANMEDIA	10
BREXIT S NAJBLIŽE PERSPEKTIVE	11
KARIKATURA	11
NEĆE BITI LETEĆIH AUTOV	12
ZAKIPLJENI GIN	13
KRIŽALJKA	14
DAN MLADINE 2019	15
GENERALNA SJEDNICA	16

IMPRESUM

Vlasnik i izdavač
HAK. Hrvatski akademski klub
Schwindgasse 14 /4 1040 Beč
Tel: 0043 (0)1 - 504 63 54
Fax: 0043 (0)1 - 504 63 5w4 9
E-mail: info@hakovci.org

Glavni urednik
Konstantin Vlašić
novi.glas@hakovci.org

Suradnici
Nina Buranits
Vera Buranits
Tereza Grandits
Christian Pavitschitz
Martina Špiranec
Elisabeth Satovich
Nikola Subotits
Alex Wukovits

Karikatura
Peter Palkovits

Slike
Vera Buranits
Karl Buranits
Martina Špiranec
Zorica Hajnalika Toth
Pexels.com
VCÖ

Cover
Slika: Martina Špiranec
Montaža: Nikola Znaor

Lektorat
Tereza Grandits

Layout
Nikola Znaor

Tisk
PRINT & SMILE Agentur für
Printconsulting OG
Fliedergasse 45/ Siedl
2601 Eggendorf

Gefördert aus den Mitteln der
Volksgruppenförderung
des Bundeskanzleramtes

UVODNE RIČI

Draga štiteljica i dragi štitelj,
ČA KANIŠ TI ŠTATI U TAJEDNIKU ZA MANJINU?

IDEJE SU MOĆ.

U zadnjem izdanju smo s ekologijom tematizirali pokret, ki mnoge bavi. Slično je ovo izdanje za razumiti. Tematika je nam pripadnikom manjine znamda još bliža nego kad trpiš pod 35 stupnjev u ljetu ili imaš pivnicu pod vodom. Ide za *Hrvatske novine* i to, da nije jasno, kako budućnost toga našega medija izgleda. **Voda nam stoji do vrata.**

HAK je zbog toga organizirao prvu javnu diskusiju o budućnosti HN (Elisabethe sažetak vidi str. 6). O sadržaji za buduće novine se je kumaj diskutiralo. Vjerojatno i neće biti zadnja naša diskusija o toj temi. Novo je bilo - urednik Hrvatskih novin Petar Tyran još ne zna, kada će poći u penziju, moglo bi biti k ljetu, ali on bi i dugije djelao, ako je to za dobrobit novin potrebno. Legalno bi bilo. Predsjednik Savjeta, Martin Ivančić, je pri diskusiji priznao, da **on ne šte Hrvatske novine**. I to se more viditi kot statement.

Ča mi moremo u toj debati? Pokidob nam nije samo važno, da nadalje egzistira tajednik, nego

isto kako izgleda, se smi ovo izdanje razumiti kot pokus tajednika iz našeg pogleda. **Jedan mogući ideal toga časopisa.** Naravno je još svenek *Novi glas*. Ali med redakcijskom sjednicom i deadline-om za članke nije bilo puno više od jednoga tajedna. Ideja je, da kažemo novine, ke su to, ča bi mi rado svaki tajedan dostali. Suma toga, ča mi kanimo. Ne grafičar Nikola, ne ja. Nego mi skupa. Pitanje je bilo, ča bi ti rado u jednom tajedniku za hrvatsku manjinu štao ili štala. Premisli si temu, predstavi ju na sjednici i argumentiraj važnost.

Za Alexa Wukovitsa i predsjednicu Veru Buranits je bilo bitno - pokidob nije bilo zastupnika štamparov pri našoj diskusiji - intervjuirati njevog predsjednika (str. 8). Kot je to u novina, se intervju mora skratiti - zato ćemo cijelog staviti na hakovski homepage. Ako se ugoda - još i audio. Ja sam istraživao, kako su druge manjine spasile njene novine i László Keszei iz Šoprona nam opisuje, kako se je preminila medijska scena Mađarske pod Orbanom.

Kako bi se iz lokalnoga dogodjaja moglo crtati veći kip, nam kažu dva članka ovoga izdanja. Christian Pavitschitz rezimira kako se na pregradnji kolodvora u Prodrštoku moru viditi i nedostatki infrastrukture u Gradišću. Nina Buranits djela

kot au pair u Velikoj Britaniji. Ona opisuje kako nje okolina reagira na to, ča očigledno nikad neće doći (a s tim nije mišlen konac ovoga uvoda). Anna-Maria Zvonarich je za ta britanski šlamasl kreirala posebni zimski drink.

Novine neka budu i ča, ča pomore pri učnji - jezika naprimjer. Martina Špiranec je nacrtala maloga čarobnjaka, ki pomore dici čvrstiti jezik. A Tereza Grandits je nam napravila prvu gradiščanskohrvatsku križaljku u novina. A pokidob je bilo prošlo izdanje o temi ekologije, se stopr u ovom najde opis Dana mladine u Vincjetu (da će biti k ljetu u Velikom Borištu znaš?). Ideal časopisa naravno ne moreš dostignuti bez karikature. Posudili smo si pero za ovo izdanje. Sigurno ćete je prepoznati.

Ja sam vrlo gizdav na ov produkt, jer je stvarno bio feedback cijelog tima potrian i pri produkciji izdanja. Jednoč u ljetu je i za sve suradnice i suradnike *Novoga glasa* ov pritisak moguć. Znamda pišu za nas svi ti čemerno ili neplačeni redaktori, ke bi tribali za budućnost HN. Te ali moraju izjati svaki tajedan. Mi ne.

Konst

BUDUĆNOST NOVIN. JE SADA. ALI NE OVDE.

Kako su druge manjine spasile novine. Impuls za zaspanu diskusiju.

Budućnost novin. Je sada. Ali ne ovde. Kako su druge manjine spasile novine. Impuls za zaspanu diskusiju.

Ča se tiče subvencije, je situacija s jednim urednikom nemilosrdna. Mene uopće ne čudi, da ovako novine ne moru preživiti. A predugo se je toleriralo, da politika ništ ne djela. Petar Tyran mi je pred četirimi ljeti povidao, da fali politički pritisak. Ako si sam, tvoj politički pritisak nije visok. *A Hrvatske novine - ki pritisak imaju?*

Austria se je vezala polag povelje o regionalni i manjinski jeziki pred Vijećem Europe (Europarat - ne EU-institucija, nego još već zemalj) - na to, da obdrži novine ili olakša osnivanje barem jednih regionalnih novin kod manjine Hrvatov. Je li su to dnevne ili tajedne je svejedno. Kontrolira se svakih par ljet - je li se države isto toga držu, ča su potpisale i ratificirali. Austria mora dati izveštaj, se ali svenek kako-tako skroz foliši, koristi iste izgovore kot kod reporta pred tim.

Charta der Volksgurppensprachen - 11/e/l:
«Zur Schaffung und oder Erhaltung mindestens einer Zeitung ermutigen oder erleichtern etc.»

Austria naravno nije jedina, ka je potpisala tu povelju. Od Armenije do Švicarske su se države vezale na to, ispuniti neke točke za svoje manjine. A ja ču sada samo koristiti primjere, ke se stvarno - i ča se tiče većinu manjine - moru prisodobiti.

LA QUOTIDIANA

Znamda najnerealističniji primjer: U Švicarskoj imaju Retoromanci dnevnik imenom *La Quotidiana*. On je fuzioniran iz različnih tajednikov

Retoromancev - ali problem je, ti imaju svoje idiome tako rado, da je isto ta dnevnik napisan na pet različni dijalekti - a najčešće je pisano na tom idiomu, odakle je najčešće čitatelje. Nažalost zgubljuju novine konstantno čitatelje - i nikad nisu mogle držati broj štiteljev od onda kad su još bili neodvisni tajednici. Od oko 7000 abonentov su pale na manje od 4000. Razlogi tomu su različni - jedna kritika je, da ljudi ne kanu to štati ča su jur čuli u nimški medija - na drugu stran se čitatelji ne ufaju prik njevoga briga. A to sad uopće nije metaforično. Oni da ne čitaju, ča se kade drugdir dogadja. Deficit novin je narasan na 300 000 frankov. Izdavač i naklada nisu bili pripravljeni dalje peljati dnevnika s tim deficitom.

Ada se je savez, kanton Graubünden i pokrovna organizacija Retoromancev *lia rumantscha* odlučila, da će nositi pol deficit. Retoromanci su ambiciozni, jer samo deficit nositi nije rješenje. Ada je pokrovna organizacija *lia rumantscha* izdajela koncept, kako se i rješi nezadovoljavajuća situacija.

ki ima dnevne visti u televiziji i cijeli dan radio. RTR će ali isto staviti informacije na raspolaganje fundacije/agenturi. To je ponuda za oko 60 000 ljudi, ki gorovu retoromanski.

SERBSKE NOWINY

Skok u Nimšku. Sorbistan Brandenburg i Sachsen - onde vjeruju kvasi naša slavenska braća i sestre jako u Boga, ali isto jako u to, kako njevi mediji po lužičkosrpski funkcionišu. *Nowiny* imaju onde dugu tradiciju - 1842. Ijeta su se prve rodile. Imale su slične poteškoće u Nacionalosocijalizmu kot i *Hrvatske novine* - samo su te mogle slobodno dalje pisati po drugom svitskom boju, *Serbske Nowiny* zapravo stopro slobodno smu pisati od onda kad je pala i DDR. Tiskaju oko 2000 novin svaki dan. U redakciji su zaposleni 10 redaktorov, online stranica je lipo izdjelana. Nimška se je u povelji o regionalni i manjinski jeziki odlučila za istu točku kod novin kot Austria - Sachsen plaća 6 milijun zakladi za sorbski narod, Brandenburg 3 milijune, a savez 9. Iz toga budžeta dostaje *Domowina*-naklada, ka izdaje *serbske nowiny*, oko 2,5 milijun evrov.

Der Nordschleswiger

Zadnji skok. U Dansku k nimškoj manjini. Novine *Der Nordschleswiger*, rođene 1946. Ijeta, su pretvorene 1951. Ijeta u dnevne novine. *Nordschleswiger* su najmanje novine u Danskoj i zgubljaju svako ljetu oko 100 abonentov. Iako su imale još pred nekolikimi ljeti već od 2200 abonentov, je u prvoj polovici ovoga ljeta pala naklada na 1500 eksemplarova - i od *Novoga glasa* se da toliko tiskati, ako je juliblej ili *Dan mladine*. Planirano je za dvoja ljeta kompletno završiti tisak novin der *Nordschleswiger*. Ne jer

nijednoga ne zanimaju, ali njevi čitatelji su već i već nastali online-čitatelji.

Pitanje za izdavača - Bund Deutscher Nord-schleswiger - je trenutno, kako će pojti dalje s novinama online.

Prva opcija je - prestati papirnim izdanjem; on-line je sve besplatno.

Druga opcija - nuditi e-novine (ada kot e-paper) i online izdanje stranice. Digitalni basis-pristup je besplatan. Premium stoji (kot to ima kod nas naprimjer *Die Presse* ili još i *Tagespresse*). Tretja opcija - Online je sve besplatno, a novine ćedu pretvoriti u mesečni časopis, ili magazin za vikend - koga ćedu podiliti na 4000 do 5000 adresov - besplatno. Ča bi bila najdraža varijanta.

Der Nordschleswiger je imao priklani izdavanja od 3,7 milijun evrov. Od reklame i abonmanov su imali nutarzimanja u višini od 660 000 evrov. Svaki abo je stao barem 1600 evrov subvencije.

Dodatno zanimljivo je - zadnjih šest ljet imaju četire novine te južnodanske-sjevernonimške regije prekogranični skupni projekt, da moru koris-

titi članke druge redakcije. Med njimi su danske novine u Nimškoj, ali naprimjer i najveće novine južne Danske *Jydske Vestkysten*. I tako šparaš plaću jednoga ili drugoga redaktora.

Ja s ovim impulsom ne kanim kazati, kako važno je ta povelja o regionalni i manjinski jeziki. Vjerojatno uopće nije. Ali na nojo se lipo vidi, ke države imaju ambicije za manjinske medije, i ke ne.

Ja sam brzo izračunao, koliko podupiranje za medije velika društva kanu imati za svoje periodike u ovom ljetu. Kanite ščatati? Iz svih molbov su potribovani 340 000 evrov.

Desetkrat toliko i moremo si priuštiti dnevnik. Čemo se ufatiti toliko prošiti?

Impuls: Konstantin Vlašić

Izvori:

Vijeće Europe - Europarat:
Berichte und Empfehlungen

<https://www.coe.int/de/web/european-character-regional-or-minority-languages/reports-and-recommendations>

Schwizz
<https://www.persoenlich.com/medien/corina-casanova-wird-stiftungspräsidentin>
<https://www.suedostschweiz.ch/politik/2019-08-06/truttmann-erster-chefredakteur-der-fundaziun-medias-rumantschas>

Sorbian
<https://stiftung.sorben.com/deutsch/foerderung/geförderte-einrichtungen/>
https://stiftung.sorben.com/fileadmin/user_upload/Dokumente/Jahresberichte/Stiftung%20Jahresbericht%202013-2015.pdf

Danska:
<https://www.nordschleswiger.dk/de/unser-digita-le-zukunft>

Geschäftsbericht/Jahresabrechnung Nordschleswiger 2017:
<https://www.nordschleswiger.dk/de/jahresbericht-satzung>

KRAJ STAROGA POGLAVLJA ILI POČETAK NOVOGA?

Budućnost *Hrvatskih novina* - tema, ka se čudakrat med ljudi čuje, diskutira ili o ko se špekulira. Financijska kriza tajednika nije ništa novoga. Pinez je u svakom pogledu pre malo. Povećanje broja suradnikov ili urednikov sa sadašnjimi financijama nije moguće. Od rasporeda ili dizajna novin se uopće ne prava prominati (ali zapravo bi se moral). Takozvana profesionalizacija cijelog djelovanja je predviđena, ali još daleko od realizacije.

Od 1985. ljeta do danas novine odvisi od žive subvencije. To je - kot svi znamo - Petar Tyran, komu već ili manje cijela odgovornost ovoga medija pripada. On nije samo glavni urednik, nego more se reći duša naših novin. Približavanje njegove mirovine, a tim konac *Hrvatskih novina* se u zadnji čas od svih strani čuje. Da to Tyran malo drugačije vidi do ovoga večera nije svakomu bilo svisno...

07. 11. 2019. je Hakovski večer stao u znaku *Hrvatskih novina*. Tematika povukla je nekoliko zainteresiranih, mladih i starih, u Hrvatski centar. Onde su na podiju diskutirali člani različnih društava, i to Martin Ivančić (predsjednik Savjeta za hrvatsku narodnu grupu, kot i predsjednik HKDC-a), Stanko Horvat (predsjednik *Hrvatskoga kulturnoga društva* u Gradišću), Petar Tyran (glavni urednik *Hrvatskih novina*) i Konstantin Vlašić (glavni urednik *Novoga glasa*). Kroz večer je peljala moderatorica (i bivša predsjednica HAK-a) Silvija Bucolić. Cilj ove priredbe bio je uvid u aktualno stanje odnosno u mogući koncept *Hrvatskih novina* za budućnost. Facit večera glasi otrilike ovako: bez osiguranja opstanka nije fiksiranoga koncepta.

Oko 150.000 evrova se svako ljetno od kancelarstva dodiljuje *Hrvatskim novinam*. To je svota, ku-

Hrvatsko Štamparsko društvo za cijelo djelovanje novin dostaje. Najmanje dodatnih 250.000 evrova bi bilo potrebno za realistično obdržavanje novin. Broj aktualnih abonentov, ki plaćaju, se kreće oko 1 500 ljudi. A ukupni stroški u vezi s novinama iznaju skoro 500 000 evrov. Da ovačko ne more dalje poći su si svi diskutanti složni. Ne more jedan urednik poći na svaku priredbu. Ne more jedan jedini i fotografirati i sažeti svaki dogodjak tajedna.

Ideje Savjeta na nepostojeću vladu

„U Savjetu se je projekt obdržavanja *Hrvatskih novina* jednoglasno odlučio“, naglasio je Stanko Horvat na početku diskusije. *Hrvatske novine* su jedan skupni projekt, respektivno interes, ki se mora u suradnji već društav rješiti - tako sa strani Savjeta. Na planu je takozvani *re-launch* novin. Previđa se nadomjestiti Petra Tyrana s uredničkim timom. Znači, dojduća faza uključuje novi personal, a kot drugo razmišljanje o sadržaju novin. Oficijelno o Tyranovoj mirovini ali još nije bilo govora. Kad će biti tako daleko on sam još ne zna - potvrdio je Tyran.

Glavna zadaća za sada: kako će uopće do te točke doći, kade se opstanak more dalje diskutirati? Činjenica je, da se od 1. 1. 2020. struktura novin mora preminiti. Takovo peljanje kot pred 20 ljeti već nije moguće - razjasnilo je kancelarstvo u Beču. Sažetak o tomu ča se kani dostignuti se je poslao u kancelarstvo. „Subvencije bi se morale poduplati, da dostanemo to ča smo dostali pred 20 ljeti - kot bonus za inflaciju“, naglasio je Ivančić. Republika ima odgovornost - to se od svih strani čuje. Sada se mora pričekati novi sastav vlade i tim podiljenje subvencijov. Moguću realizaciju novoga koncepta odnosno povišenja subvencijov vidu neki na podiju pod mogućoj *tirkiz-zelenoj* vladi.

Manje ufanja u vladu se upi u publiku. Na primjer Slovenci u Koruškoj su kritičnu situaciju sa subvencijami prebrodili. U vezi s problematikom dvojezičnih tablic je došlo do pritiska na novinarstvo slovenske manjine i konačno do otkazivanja subvencijov. Suradnici radio stanice DVA-Agora su tri mjeseca besplatno djelali. „Bez pritiska nikamor nećemo doći“, tvrdi nazočni zastupnik Slovencev u Koruškoj. On je toga mišljenja, da odluke Savjeta u nikakov smjer ne peljaju. U mobilizaciji domaćih ljudi i inicijativa da leži prava važnost. Pitanje ada: Su ljudi pripravljeni se za opstanak novin boriti? Pri diskusiji se već puti naglašuje, da bi medije morale stati na prvom mjestu narodne grupe. Potrebna je samostalnost i posebno pravo za manjinske medije, odnosno „bonus - na koga druga društva nimaju pristup“, tako Ivančić.

Novine u ruka druge generacije

S pogledom na aktualnu situaciju „*Hrvatske novine* stoju na tri veliki noge“, objasnio je Tyran. Prvič je to gradiščansko-hrvatski jezik, drugo je sadržaj (60% domaćih glasova, 30% ostalih dogodajev unutar i izvan Austrije) i treta noga objašnjava: „Gdo smo mi?“ i „Ča mi zastupamo?“. Krov ovoga svega je (ili bi morale biti) neodvisnost. U novom konceptu moraju se svi moći prepoznati. „Da velimo: to su naše *Hrvatske novine* - to je teško za dostignuti“, misli Horvat. Kolektiv unutar Savjeta si za budućnost predstavlja posebnoga fotografa i tri urednike. Jedan od tih neka bude odgovoran za internet. Ozbiljnu budućnost online-izdanja ali nijedan od diskutantov zvana Vlašića ne vidi. „Tiskani format je važan, da se ča va ruka drži“, potvrđuje Horvat. Za mladinu online format nije problem, ali mora se misliti na publiku novin. Mali dio čitateljev da ima smartphone ili uopće pristup internetu.

Gовор је о поштеној редакцији на темељу неодвисти. У том смислу је потребан број школованих људи, који би најкаснеје за три лjeta могли приступити уредништву. Проширење школовања у новинарству стоји у првом redu, а другабитна точка је језичка компетенција. Problem лежи у том: потенцијални кандидатови су достати, мотивације мање.

Konstantin Vlašić другачије аргументира. Финансијска ситуација младих јурналиста да је чудакрат преокретна. Уреднике, који сваки таједан добровољно пишу, данас већ нису за најти. То али не значи, да мотивације нису одвиде. Vlašić (који је јурналист) не би био припреман преузети уредништво *Hrvatskih novina* без промјене. „Ако је воља одвде та медија премини, онда су и људи одвде“, тако Vlašić. Дјелovanje *Novoga Glasa* да се али не мора потпуно прispodobiti с *Hrvatskim novinama*.

Konkluzije podiјa

Неколико читатељеви блуди упадљив дијо *Hrvatskih novina* у вези са критиком. Исто тако се чланци из хрватских медија redovito појављују, иако сарадња са Републиком Хрватском није једносто-

врна. Назоčна публика види ситуацију овако: Novi концепт се мора конкретизирати, да уопче постоји шанса дојти до pinez. „Mi si kupimo auto pak ne znamo kamo ćemo se odvesti!“ - тако реакција на дискусију. Значи, повишење субвencijov bez izdjelanoga plana nima чуда смисла. „Ča je naš cilj? Kade vidimo *Hrvatske novine* за deset ljet?“

Заступници друштава на подију су другога mišljenja. „Dokle niste dost pinez u loncu se ne prava diskutirati“, рекао је Ivančić. Ада, актуелна решења Savjeta се сastoји од три главних тоčака: **povišenje subvencijov, osiguranje mediјev, i proširenje dvojezičnoga školstva**. Уза то назијеравају неке корекture у закону за народне групе. Тренутно се гради на помоћи „od zvana“, који су то ORF, BVZ i Der Standard. „Moramo biti solidarni. Оnda sam освидоћен, да ћemo се зач залагати. „Nije tako, да већ никог не ште новине. Људи чекају и си очекују redovito izdanje“, нагласио је Tyran.

Иако је Hakovski večer знатно није могао свако пitanje razjasniti, нам је једно потпуно свисно nastalo. Opstanak tajednika је свакому вејан - још и ње критичаром. *Hrvatske novine* су

већ али мање живи знак, да који градишћански Хрвати постојимо. Било би туžно ако то изгубимо.

Sažetak: Elisabeth Satovich

Pikantni citati:

Mirko Berlaković: „Tribamo moderni концепт, који и digitalne медије садрžава, тако да новине достигну градишћанске Hrvatice/Hrvate različne ствари у смислу садрžaja i jezika на preferiranom медију - или tiskano ili u internetu ili na socijalni медији. Новине би тако нудиле већу dodatnu vrednost.“

Martin Ivančić: „I meni se ne виду. I meni su pre-pune. I ja si je ne štem, to ћu priznati.“

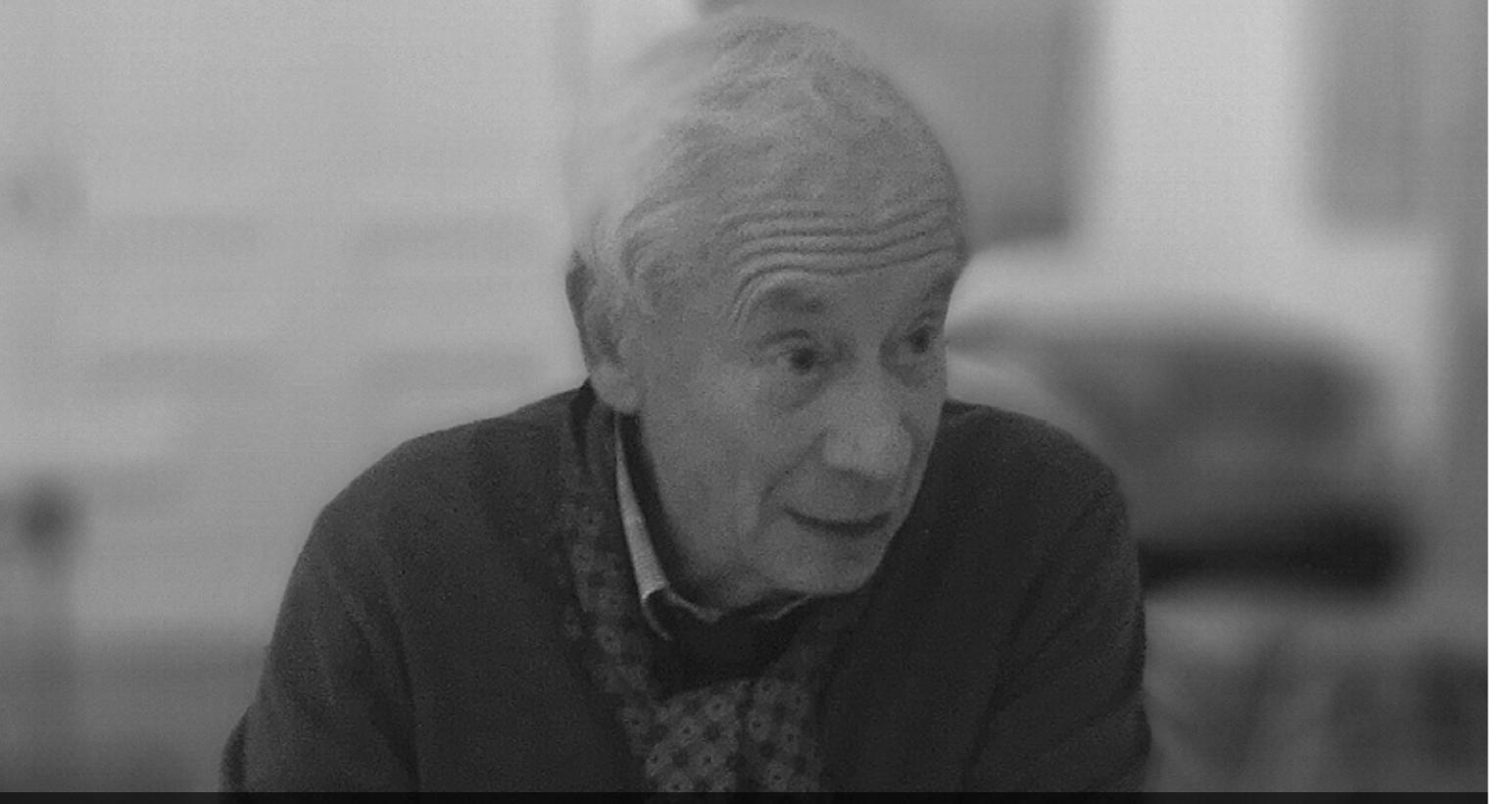
Konstantin Vlašić: „Austrija се је vezala polačarte за jezike manjin¹ на обдруžavanje barem једног regionalnog новин за народну групу Hrvatov. Iako се циљ држава redovito контролирају - Austrija се не на то држи ће је потpisala. Предugo smo tolerirali politiku, као што не побољша у вези са manjinskim novinarstvom.“

1 Европска повеља о регионални и manjinski jeziki

IVAN MIKULA:

„BILI SMO OPTIMISTI“

Pokidob predsjednik Štamparov, Ivan Mikula, nije mogao doći na našu HAK-diskusiju, smo se sastali s njim na intervju. Od zaufanja u novu vladu sve do kritike na Hrvatski novina.

Novi Glas: Glavna tema Hakovskoga večera je bila budućnost Hrvatskih Novin i njih financiranje. Petar Tyran je živa subvencija. Kako predviđate dalje djelati?

Mikula: Petar je i nadalje živa subvencija. Ako on more, ter kani, cedu mu još produžiti za dvi, tri ljeta. Ali onda mora na svaki način poći u mirovinu. A to je i naš problem. Mi jur dvi ljeta u Savjetu guramo, da ide ča dalje. Memorandum smo poslali i Savjet je to sve jednoglasno

zaključio, ča mi potribujemo. Koncem konca ide zato, da postavimo HN na zdrave noge. Ne da smo odvisni od subvencije ili kakovoga posebnoga projekta. A to je po našem mišljenju i po mišljenju drugih zakon za medije. Ali nažalost se nam to do sada nije ugodalo. Vlada nije bila sporazumna.

NG: Ti si rekao, da bi se morallo onda ča kod medijskih zakonov preminuti. Ča bi to točno bilo?

M: Kod medijskih zakonov je problem, da se odnosi na novine i tajednike, ki imaju jako veliku tiraž (Auflage). Ki zapošljavaju 10 ili 12 redaktorov, mislim. A to mi nikada nećemo imati. Mi nikada nećemo imati 40 000 do 59 000 egzemplarov novin, a mi i nikada nećemo imati 10 ili

12 redaktorov. Kanim da se načini iznimka za manjinske medije. Da se veli, za nas to ne valja.

Ča misliš je šansa, da se zakon minja ili da vi dostanete te pineze?

Mi smo se svenek pominali s ministri i drugimi, ki se putu od vlade. Ali nažalost se je vlada dost puti minjala. A šansa je ipak malo bolja, kad ja mislim da sadašnje odiljenje, ko je za nas nadležno, to gleda pozitivnije nego je to bilo pred nekolikimi ljeti. Onda smo zaistinu bižali protiv betonsku stijenu.

Koliko bi još bilo potrebno, da se ide sve financijski van?

S ovom subvencijom si moremo dozvoliti platiti

urednika ili tiskati novine. Tiskanje stoji 145 000 eurov. A 150 000 eurov je to ča dosta nemo u prosjeku subvencije od kancelarstva. To znači mi imamo tiskanje, mi nimamo redaktora, onda nimamo ča moraš pošti platiti, da ti odnese novine. Mi tribamo ukupno prilično 450 000 eurov. Točno ča tiskanje košta, ča bi redaktori koštali, u principu četire peršone, ured.

Ter ov plan je sada gotov?

Ov plan se je jur zadnji i predzadnji put dao u Savjet, da vidi koliko stroškov imamo zaistinu. To nisu nikakove tajne. A svaki zna, da jedan urednik, kad počne djelati, košta 55 tisuć. To nije to ča gdo dostane, to je, ča nas košta sa svimi porezi.

Vo je finansijski koncept, ki ste sada napravili. Kako izgleda drugi koncept - kot si vi sadržaj predstavite?

Kod sadržaja je čuda kontroverzijev. Kad i selo veli "od nas nisi dost pisao, zač pišeš o drugi?" Ali mi smo novine za sve gH - bar kade živu.

Druga točka je ta da mi i kanim opet obnoviti novine. Mi tribamo u principu dvi ljeta na planu. Ali naši problemi su prvič financije a drugič i peršone i osobe, ke imaš. Teoretski je moguće, da praktikanti djelomično u neki firma djelaju besplatno, da dostaju iskustva. To je jedna mogućnost, ku mi teoretski imamo. Ja nisam velik fan toga, kad ja velim, da mi je draže, da ta, ki djela i ča dostane za to. Mi ćemo to sigurno raspisati, kad bude tako daleko. Ali morebiti su neki pripravnici da to djelaju. A to su mladi. Ukupno kanim četire urednike, od tih jednoga takozvanoga online-redaktora, ki se više za digitalne, online stvari skrbi ter za mladinu. Kad mi naravno vidimo isto da novine nisu tako za mlade. Ča mlade jako zanima to su slike, ali to svakoga zanima. Ali većina naših štiteljev je do sada još svenek sridnje starosti i stariji ljudi. A ja znam iz vlaščega iskustva, da imaš onda barijeru prema tomu. Ta veli ja kanim petak imati moje novine. A te si kanim pogledati.

Pri diskusiji je Petar rekao, da mu je neodvisnost HN vrlo važna.

To i ja kanim natuknuti, to je nam isto jako važno. Da smo mi od svi neodvisni. Kad sam ja počeо

kao predsjenik, onda su došli ljudi: „Čuj, reci mu da to drugačije piše.“ Ili „Zač to piše tako? Nekate to tiskati.“ Naravno mora bit u pravnom smjeru korektno. Ne moreš pisati, da je gdo veliko budalo, zjalan, idiot ili bog zna ča. Ali u sadržaj, sam ja rekao, se ja ne mišam. I tote imaju redaktori svoje pravo. I oni pišu, ča oni kanu. Mi je ne kanim cenzurirati.

A ja sam onda svakomu rekao, da ako piše gdo čitateljsko pismo, da mu garantiram, da će se tiskati. Ja garantiram, da će tvoje pismo doći va novine i biti tiskano kot je. Na početku smo imali takozvane intervencije, ali te su, kad su vidili, da nisam zato, prestale. Meni ali falu ta čitateljska pisma. Kad si va drugi novina pogledam imaš ih čuda već. Mi imamo tri ili četire, ki redovito pišu. Naprimjer, Jozef Šeršić, ta je punokrat kritiziran. Ali čuj, ta barem piše. Kad drugi piše ćemo i te tiskati.

A za ča bi bili ti drugi tri uredniki odgovorni? Je kanite na regije podiliti? Sjever, sredina, jug ili kako ste si to predstavili?

Da, djelomično po regija. Jednoga za jug, sredinu i jednoga za Beč, to sjever.. I ti tribaš i infrastrukturu. Mi tribamo koga, ki je u uredu. Jedan, ki zdigne telefon.

Imate kakove kriterije po ki iščete urednike?

Jezik mora znati, to je jasno. A pretežno GH jezik. Kad to je naša norma. Drugič je to jezik, ki je priznat kod nas i priznat kod Hrvatov. Kod Slovencev je to drugačije. Slovenci pišu po pravom slovenskom. Neki velu to bi bilo dobro, kad onda je sve otproto.

A onda mora redaktor pojti na te predstave i mora se putiti kako to funkcioniра. A mi planiramo, da se čim prije jedan ili dvimi najdu, ki s Petrom ili uz Petra djelaju. Da skupa djelaju. I da njim Peter pokaže, kako to kod nas funkcioniira. Jer kod svakih novin je to drugačije.

Predviđate onda sada jur koga najti?

Mi smo planirali, da počnemo početku ljeta. Mi smo bili i optimisti, kad smo mislili, da ćemo dostati prije pineze nek je sada zaistinu. Vlada se je raspala. Mi smo sada opet pokusili i bili kod ove interimistične vlade. Ali oni su rekli, da ništ

nećedu djelati i ako kanim zakon minjati, jer to mora inako va parlament. To oni nećedu i ne kanu. Dokle nimaš koga, ki zna ča zaključiti, ti ne pomore.

Imate jur kakov plan, da kako neka izgleda format ili layout? Ili će tako ostati, da se HN i nadalje izdaju tajedno?

Mi sanjamo jur dugo, da HN novine izdaju svaki dan. Ali ja sam realističan. Ja bi bio veseo, ako bi znali svaki tajedan izlaziti bez tih problemov. A drugič: Premišljavamo već ljeta dugo, da moramo ča minjati. Znamda od layouta, od farbe. Format mislim je dost dobar. Nek mi to kanim skupa s novimi.

Polako vidim kod samoga sebe. Ja neću uvijek živiti i ja moram i polako se meru najzad zeti. A tako je to u našoj starosti. Nek ja nisam ta, ki veli: „Dobro ja sam si mojih 20 ljet ili koliko služio. Ovo vam je! Meni je svejedno, ča djelate. Baš me briga.“ To ja ne kanim. Zato sam rekao, ja kanim da osiguramo financiranje.

Kakov kontakt postoji sa slovenskimi novinami NOVICE? I planirate koordinirane korake?

To kanim, kad je onda uvjet laglji ako slično potribujemo. Ja ne znam koliko oni tribaju. Ali imaju jako slične strukture i oni imaju meru već ljudi zaposleno. Oni imaju ta problem, da imaju više ili manje sve duplasto, kad su dvi partie uključene. A sad imaju onde redaktore od te i nje partie. To nek pineze košta i ništ ne doprими.

Ako teoretično zaistinu nastane nova vlada tirkiz-zelena, se onda more konačno ča dostignuti?

D: Da, mi smo bili kod Zelenih i mi smo bili kod takozvanih Tirkiznih. I vidić ćemo, ča će dojti van. Ja se ufam, da će jednoč zaistinu ča dojti. Kad ja sam jur toliko puti čuo: „Nojo mi ćemo si to pogledati. Sad ne, ali uskoro.“ A onda se to odugovlači, odugovlači a ništ ne ide dalje. Mi smo imali vlašće ministre i bili smo već puti kod njih. Svaki se dao fotografirati a ča je van došlo? Bilo je sve zaman.

*Intervju: Vera Buranits, Alex Wukovits
Cijeli intervju najdeš na hakovci.org*

ORBANMEDIA

Madjarska je republika. Madjarski predsjednik vlade Viktor Orbán djela sada jur 9 ljet na tom, preobraziti bivšu liberalnu demokraciju u liberalnu. Ja mislim da prije nigdje te riči uopće nije ni čuo, vjerojatno zato, kad tako ča sličnoga egzistira samo u poludiktaturi na bliskom istoku.

Da bi vlast orbanove sada jur četvrte vlade mogli proizvesti i tako nastaviti proces sumljivoga javnoga davanja nalogov (Vergabe öffentlicher Aufräge), iskoristu vas pribor da zamu ljudem njenu sposobnost za ocjenjivanje (Urteilsvermögen). A kako to najbolje funkcionira?

Pomoću medijev! Do 2010. ljeta je Madjarska imala jako šaroliku paletu medijev, da li su to bile televizijske stacije, radiji, novine ili online-mediji. Danas izgleda to sasvim drugačije. Vlada i nacionalna oblast za medije i komunikaciju i uspon (Aufstieg) oligarhov su preminili sasvim situaciju u Ugarskoj. Dok još postoji neodvisna štampa, more još svaki pisati svoje mišljenje. Pitanje je ali, koliko ljudi se dostigne odnosno da li ljudi uopće još vjeruju to, o čemu se piše.

Sada je tomu jur deset ljet da su prestale emitirati dvi komercijalne radiostanice, ke su deset ljet dugo bile uspješne, Danubius i Šlager. Točno po deseti ljeti su je zbog malenkosti u slični radiostanica zminili. Poznato je bilo, da stoji ClassFM, ki je preuzeo Danubius, na desnoj strani. ClassFM je bio povezan s Lajošem Simiczkom, bivšim prijateljem Orbana, dok je NeoFM, naslijednik Šlager-radija, imao opozicijsku pozadinu. Ali NeoFM je nakon trih ljet morao najaviti konkurs i je povukao puno drugih medijskih interesov vlasnika sa sobom. ClassFM je emitirao sedam ljet. Poznato je, da u Madjarskoj licencija valja sedam ljet plus još 5 ljet u drugom kolu. Class FM bi bio ada imao mogućnost proizvesti licenciju, ča ali nije funkcionalo. Orbana odnos k Lajošu Simiczki se je pogoršao, ali i s novim vlasnikom nije bilo moguće preživiti. Jedno i pol ljeta kasnije počeo je emitirati na tom valu Radio Retro, na čelu s najbližimi povjerenikom Viktora Orbana.

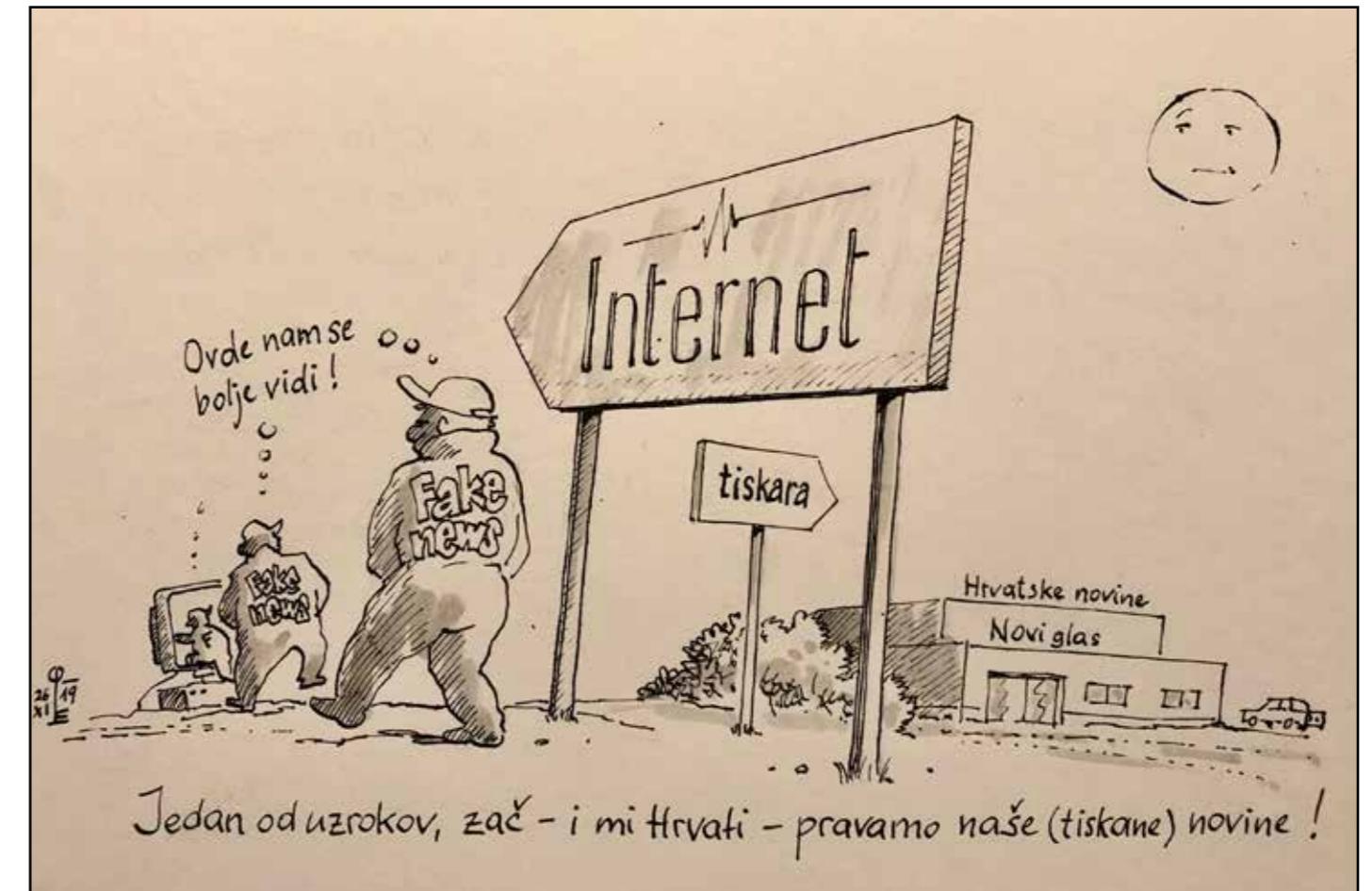
Do sada smo opisali samo mali izvadak ugarskoga radio-sajmišća, cijelo medijsko sjajnište pretresi bi bilo još puno teže. Facit je, da je tokom deset ljet najmanje 50 radiostanica u Ugarskoj prestalo emitiranjem. S malom iznimkom pos-

BREXIT S NAJBLIŽE PERSPEKTIVE

Kao au pair živim jur od septembra ovoga ljeta u Engleskoj. Da, ja znam, trenutno je Engleska politični kaos. Nigdor ne zna, ča će se drugi dan stati i ča su cilji Velike Britanije. Za mene je jako zanimljivo, ča Englezi i Engleskinje o ovoj situaciji držu. Pokidob sam sad već ili manje šest mesec dugo Engleskinja sam jur imala čuda mogućnosti za zanimljive razgovore. Ako pitaš Engleza ili Engleskinju ča drži o brexitu, prvo ča će ti odgovoriti je: „Ja sam protiv izlaza Engleske odibrao/la.“ ili „Ja sam protiv ove zjalosti odibrao/la.“ Da, Englezi se kao i svi drugi jur jako prik brexita jadaju i već nimaju živce. Jur nekoliko ljudi su mi razložili, da si pri prvi izbori u ljetu 2016. ljudi nisu bili svisni za ča točno biraju. Sve ča su znali je, da bi Velika Britanija izlazila s Europske unije, ali ča bi to imalo za utjecaj na različne teme i kako bi se njev život preminio, tako daleko jednostavno nisu mislili. Nigdor ne bi bio mislio, da će zaistinu ovako daleko dojti i da će dost ljudi odibrati za brexit. A sada sam takorekuć „live trapaj“ i u sredini dogodajev. Moralo bi se misliti, da je ovde već drame i da je brexit jedino o čemu se pomina, ali čini mi se, da ovde o tomu manje doznajem neg u Austriji. Ljudem je nekako jur svejedno,

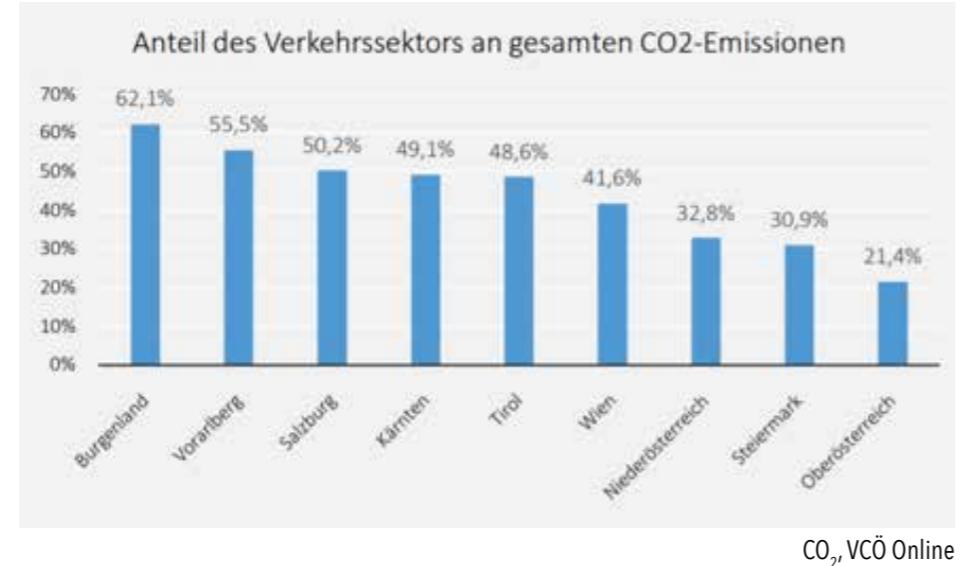
ča je rezultat ovoga kaosa. Kanu, da se vrijeda ča dogodi ili da se jednostavno ponovo odibira. A o aktualnom premijeru još nisam dobre riči čula. Najveći problem je, da se ne moreš pripraviti za budućnost. Če biti „hard brexit“ ili cedu se ujedinati na deal? Če biti brexit ovjanuar ili če se još nekoliko puti odrinuti? Gdo to zna. Za mene će biti malo lagje nek za druge ljudi, jer ne planiram živiti u Velikoj Britaniji. Ja još imam tri mjeseca ovde u Engleskoj, a ako nastane nezgodno sam u drugom avionu na putu u domovinu.

NEĆE BITI LETECIH AUTOV

Kako naša infrastruktura definira, kako mi živimo - Prodrštof kot primjer za Gradišće

Kod pregradnje kolodvora u Prodrštofu u ljetni mjeseci se je stvorilo od ukupno 230 mjest za parkiranje dodatno 60 novih i dvi e-punionice na 5900 kvadratnih asfaltiranih metrov za sve veći broj putnikov i pendlerov. Zvana toga se je i proširilo mjesto za postavljanje biciklov i nudaju se četire takozvane škrabje za bicikle („Fahrradboxen“) u ki se moru bicikli i šljemi suho i sigurno deponirati. Cijeli obnovljeni prostor je sada prez barjerov i ova pregradnja je ukupno pozitivna, ali ta koncept je i simptomatičan za oblikovanje prometne budućnosti ne samo u Gradišču. Težišće naime leži na fizički sredstvi, jer to zaistinu nije promocija ako na primjer nove škrabje („Fahrradboxen“) nisu besplatne odnosno barem sa sistemom zaloga

(Pfandsystem). Druge zemlje kao na primjer Norveška masivno podupiraju nefosilne alternative u prometu.

Ali ča se da učiniti protiv sve većega broja automobilnoga prometa i veće emisije CO₂ (slika CO₂, VCÖ Online). Gradnja sve većih parkirališčev neće biti rješenje iako je dobro da se pregradu s novimi e-punionicami.

Za Gradišče postaju jur konkretni plani za prometnu budućnost i mobilnost do juga, izdjaleni od stručnjakov Tehničkoga sveučilišća u Beču, naime od Instituta za prometne znanosti a ti plani su se i na znanje dali odgovornim u politiki.

Ovi plani pokazuju, kako bi se ljudem moglo garantirati mobilnost, i bez toga da mora svaka obitelj obavezno imati već autov. Za interesirane: dipl. ing. dr. techn. Harald Frey će prezentirati ta koncept 14. 01. 2020. u Prodrštofu.

Istraživanje o pendleri: „Bez auta ne dojdem k vlaku“

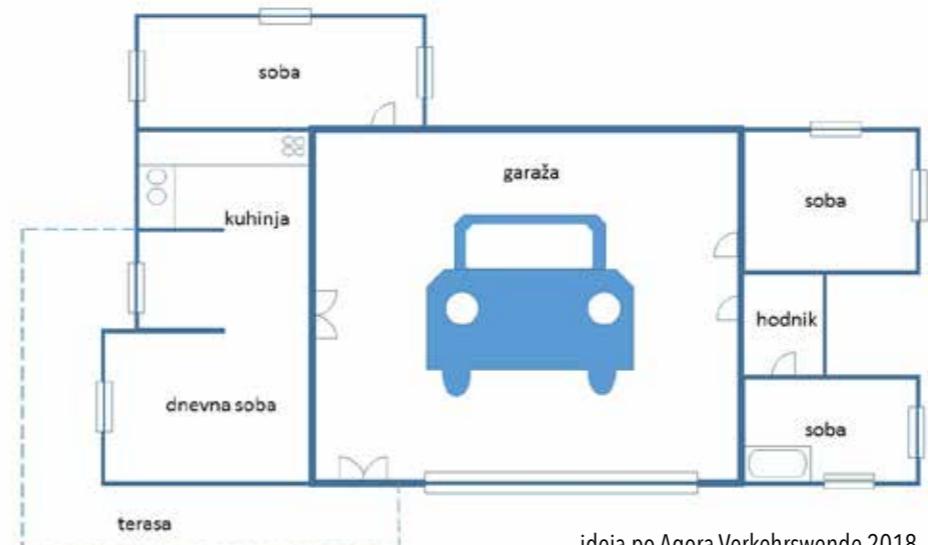
Važno bi i bilo po tom planu, da svi sektori mobilnosti „skupa mislu“. Na primjer: mikro prijevoz (Mikro-Offi-Bus) mora doprimiti ljudi iz sela do kolodvora. Tako bi nastalo moguće da ceste već ne bi bile stalno pune autov u ki čudakrat sidi samo jedan čovik. Uza to bi si ljudi u pogledu na

auto prišporili čuda pinez kotno za servis, benzin itd. a infrastruktura ceste već ne bi bila tako opterećena. CO₂ bi se isto čuda prišporilo – osebujuo ako bi autobusi bili električni kotno u Kini. Ako se ne nudaju javni autobusni transferi s kimi se ljudi moru voziti u kratki vremenski intervali, onda moraju koristiti automobile.

Važno je razumiti, da naša infrastruktura i područje definiraju kako mi živimo. A na primjer ako zgradu trgovачke centre izvan sela, moraju se ljudi već puti posaditi u auto i već ne moru poći piše i se na primjer na putu raspominati s drugimi, ke bi strelili ako ne bi bili „izolirani“ u svojem automobilu. Ako bi planirali naše stane kotno naše ceste odnosno naš način mobilnosti, onda bi izgledali kotno velika garaža, jer auto ima tako veliku važnost u našem svakidanjem života i utiče na to, kako oblikujemo naše područje (slika po ideji Agora Verkehrswende 2018).

Mi moramo umriženo misliti mobilnost i ne samo ostvariti pojedina rješenja, pak ovde i onde ča to produžiti – to nije trajno rješenje (slika Urban Cycling Institut – “One more line will fix it”).

Opis: Christian Pavitschitz

ideja po Agora Verkehrswende 2018

- 1 l soka od grejpfruta
- ½ l soka od ingvera (ginger beer)
- ½ l soka od jabuke
- 400 ml gina
- 2 naranče
- 5 štapićev cimeta

- Na početku sprešaj naranče (ili izgnjavi je kot sam to ja djelala, kad nisam imala prešu hehe)
- Ulij sok u velik lonac i dodaj sve ostale soke. Hiti onih pet štapićev cimeta nutra i stepli sve na ploči ili na šporetu ili na ognju ili, ili, ili, ... češ jur ča najti ;)
- Pazi da ne počne kipiti! Kratko pred kipljenjem, ugasi oganj, napuni lončiće i dodaj toliko gina koliko kaniš. Ide sve! Od 50 : 50 do 99 : 1 ili 1 : 99. Daj si račiti!

Dorica, Vera, Jana, Marica, Nicole i ja ga u trenutku pijemo.

Feedback po prvoj rundi: Super lajvond novi drink! Lako za načiniti, ne pravaš čuda kupovati, nije preveć sladak – nam se rači! Morebit ga moreš kušati na generalnoj sjednici HAK-a! Jur motivirani?

ZAKIPLJENI GIN

Čarobnjak kuha čarobno pilo!

Pofarbaj ga!

Poglej, kakovo zeleno čarobno pilo
načinjam u mojem zlatnom kotlu!
Oganj gori črljeno sa žutim plamenom.

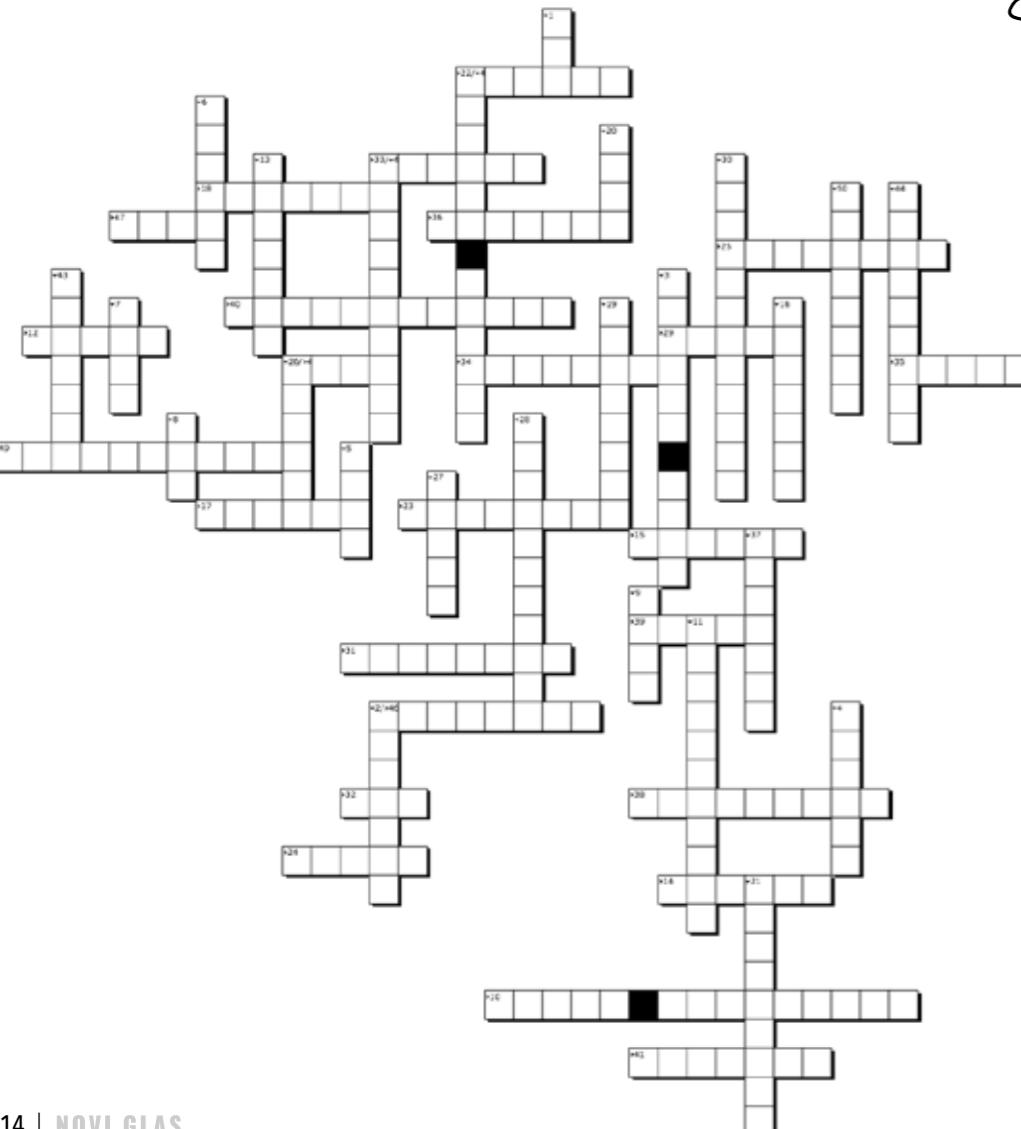
Zute zvijezde na mojoj škuropavom
plašču se svitu.

Moram paziti, da moja sura brada ne
ulovi oganj!

A sada već ne znam kamo sam pova-
lio moj čarobni štapić.... Zaistinu jur
star nastajem. Prosim te, namoljaj
mi jednoga, da znam zgotoviti ovo
čarobno pilo!

Tako: još samo moram reći čarobne
riči i gotovo je. Zato ali tribam tvoju
pomoći. Žglasno je moramo skupa
reći:

HOKUS, POKUS, FIDIBUS!

1. kratica Hrvatsko kulturno društvo
2. prvi urednik Hrvatskih novin
3. najviši brig Gradišća
4. rijeka međ Štajdarskom i Gradišću
5. izdavač Hrvatskih novin
6. pisac "Iz naše stare gore"
7. Hrvati u sjevernom Gradišću
8. društvo osnovano 1948.
9. prvi časopis HAK-a
10. vino iz srednjega Gradišća
11. bivše hrvatsko naselje u Beču
12. najjužnije hrvatsko naselje u Gradišću
13. najstarija tamburaška grupa u Gradišću
14. zdrav kot
15. ostaviti koga na
16. štokavsko selo
17. mladost je ...
18. regija oko Bandole
19. pisac "čežnja"
20. kajkavsko selo
21. čakavsko selo u sridini
22. autor prve tiskane sanskrtske gramatike
23. olimpijska prvakinja iz Šeškuta
24. žukak kot ...
25. mediteranski začin
26. kuhinjski sprav
27. gladak kot...
28. narodna grupa u Švicarskoj
29. slavска мањина u Niшкој
30. gradišćanska rok-grupa
31. najmanji zemaljski glavni grad Austrije
32. najveći zemaljski glavni grad Austrije
33. sinonim močvara
34. sinonim kuhača
35. pasti na ...
36. grad u Dalmaciji
37. najudaljeniji naseljeni otok Hrvatske
38. najpoznatiji gh pjesnik
39. skladatelj iz Rajnofa
40. ptica pjevica
41. ptica grabiljivica
42. poznato zvjezdje
43. najmanja jedinica organizmov
44. hrv.plemićumro 1671 u Bečkom Novom Mjestu
45. slatko pecivo od maka
46. slano pecivo s ovcarki
47. Kulturna zadruga
48. rijeka u Hrvatskoj
49. sila težine
50. jedinica težine

DAN MLADINE 2019

6. do 8. septembra 2019. u Vincjetu:

August je i sunce peće na krajinu južnoga Gradišća. Jaka vrućina, ljudi i životinje se skriju u hladu. Ali to ne valja za mladinu Vincjeta i Čajte, jer pred vratim stoji velik izazov: „Dan mladine“! Pripreme za tu tradicionalnu manifestaciju su u punom toku. Zadnji put su mogli Vincječani 1986. lj. biti domaćini „Dana mladine“. Ta veliki izazov nije stisnuo optimizam i svi su marljivo pomogali. Ne samo mladina, nego i kotrigi različnih društav Vincjeta i susjedne Čajte su prisnili njihov „know how“ da bi se Dan mladine mogao uspješno prikazati.

Tako su došli ti teško čekani dani: u petak, prvi dan Dana mladine: vrućina je propustila a napor je narasaо, tako i radost očekivanja: počeo se je s dičjim otpnevnom. Mora se reći, da su dica u

velikom broju prihvatala tu ponudu. U 18:00 uri, se je u prostorija Osnovne škole Vincjeta odigralo oficijelno otvaranje ljetosnjeg Dana mladine! Predstavilo se je geslo i razložilo se je pozvanim gostom smisao te važne manifestacije za hrvatsku mladinu u Gradišću. Po otvaranju i diskusiji se je samo moralno mijenjati prostoriju i se odsetati u Veliku dvoranu za pripebre uz školu i zabavni dio se je počeo. Za zabavu su gostom zasvirale petrovinske „Koprive“, slijedili su „Krovodnrock Allstars“ i „Gospodari tambura“. Uz glazbu i dobру atmosferu je vrijeda došlo do dobrog raspoloženja. A iza kulisa je sve odlično funkcionalo.

Subota počela je sa čišćenjem dvorane i napunjnjem magazina za piće i jilo. Tokom dana se je moglo uz različne igre, npr. „ulični soccer“ ili „maxidart“, provediti dan ili samo ležati u travi i odmoriti se. Sigurno da nije falio vrijeme za intenzivnu diskusiju. Navečer bila je opet glazba glavni akter i zasvirao je čajtanski bend „Panonix“ skupa s klapom „Dičaki“, slijedila je zvijezda iz Hrvatske: Ivan Zak i do rane zore su nam zakupili TS Šetnja iz Židana.

Kako se za nedilju dostoje, počeli smo dan sa svetom mašom, ku nam je služio mjesni farnik, mag. Branko Kornfeind i slijedila je pomačnica s objedom. Tradicionalno je išlo dalje i pri folklornom otpnevnu su nam tamburaške i folklorne grupe južnoga Gradišća polipšale dan i tako zakončale Dan mladine 2019.

Ov kratak opis ljetosnjeg Dana mladine u Vincjetu ne more opisati veliko veselje i raspoloženje gostov, ko se je prikazalo pri najvećoj fešti Vincjeta zadnjih ljet. Bilo je jako lipo i zanimljivo opaziti, da ne samo mladina dolazi, nego i velik broj „reljih“ ljudi. To pokazuje na važnost velike fešte „Dan mladine“!

More se mirno reći: „Dan mladine spaja narodnu grupu!“

Bila je velika odgovornost za mladinu Vincjeta i Čajte i na ovom mjestu željim se zahvaliti svim, ki su dopriniesli, da se je mogao Dan mladine ovako uspješno odigrati. Hvala!

Sve slike vidi hakovski facebook.

Nikola Subotits

GENERALNA SJEDNICA

HRVATSKI CENTAR

19:00

12.12.2019.

SCHWINDGASSE 14

DNEVNI RED GENERALNE SJEDNICE

- 1. POZDRAV I IZVJEŠTAJ PREDSJEDNICE**
- 2. IZVJEŠTAJ BLAGAJNICE**
- 3. IZVJEŠTAJ KONTROLOROV**
- 4. RASTEREĆENJE STAROGA ODBORA**
- 5. ODIBRANJE NOVOGA ODBORA**
- 6. BUDUĆE DJELOVANJE**
- 7. DISKUSIJA**

P.b.b. Nr.: GZ02Z032501M
Erscheinungsort: Beč/Wien
Verlagspostamt: 1040 Beč/Wien